

шћани ђуто страдали, бугарски лист „Мир“ донесе оштар чланак противу турског злијерства.

У уводу тога чланка наприје се бави приликама у арнаутску и вели, да сваки град, у коме се налази која војничка посада, хоће, да доведе своју вољу до изражаја и знамен-вања. Жртве ове африне кризе свега су хришћани. Турци се налазе додуше у грађанском рату, али они се уштежу да прелазе у муслиманску крв и за ову аврину у мразу хришћани да плаћају тропице. Злочинци крвавог покоља у Кобанији додуше, да се наоштрије казне, јер то је овакве анархистичке догађаје и крвопиштва оправдати власти, која су пошњена у крајњем бесмислу. А владама у Европи није стало до тих крвопиштва, њима је само до тога да се удржи status quo на Балкану. Ну заиста био би међународно злочинство, кад би се код тога стало. Било би већ етиком вријеме, да европске власти, умешавши се у турске прилике, учине онде ред и уредност поредак. Не учине ли то европске власти, меће се даље моћи одржати мир на Балкану. Ако буду европске власти заштитиле status quo на Балкану и ако ће следати, где развијају овакве анархистичке прилике, онда ће све балканске државе, које имају у Турској своје сусеменике, бити принуђене, да противу тога протестују, не буде ли им то помоћу, то ће балкански народи сами морати предузети мере да заштите своје сусеменике.

Једно интересантно упоређење

— Како се суди у Загребу, а како у Пешти —

У суботу, 26. маја о. г., позно се комесар Ставио пл. Дувај са својом женом Анком, банским саветником Нвом пл. Хервојићем и својим секретаром Отом Пашаћем аутомобилом Месичком ушлим у банско дворе у Загребу. Одједном је из једне криме излетно пред њихом аутомобил Јука Јукић, правник, и из непосредне близине испалио је из бровнишова револвера један метак и дао се одмах у бјегство. Хитац, надијењен комесару, погодио је Хервојића, који је задобијеној рани подлегло и умро 16. јуна. Јукић је продикуи да бјега и кад га је стражар Петар Боршанх успетио и хтио да га ухвати, ранио га у лјево раме, када је исти хитац дохватио и Ангуна Сучића, који га је заједно са стражаром погодио, а потом је Боршанха на мјесто убио.

И послје тога Јукић је наставио дивље бјегство, а када се полициски чиновник Антуин Фуцкар испријечио и на њега погетало батину, Јукић је и њега тешко ранио с лјевој стране прсију. Најзад је послје дугог бјегства ухваћен.

И прије овог чина, и у затвору, и на јавној расправи Јукић је чинио оншти утисак да није нормалан. У томе се слажу сви, који су га и прије атењата познавали, као год и они што су га гледали у затвору и у суду. Чак је и на војеко био отуђен као абнормалан. На и ако је суђња у његово душевно здравље потпуно оправдана, психијатрички вјештаци у Загребу доијели су

одлуку да је Јукић урачуљив и да је при свијести извршио злочин!

Тако у Загребу. А у што вријеме у Пешти се дешава овај случај! Петрашки судија у афери народног посланика Јулија Ковача, до што је одлуку, да се агентор Ковач пусти на слободу, јер у часу атењата, по мишљењу вјештаци, није био урачуљив!

Као што се зна, догађај са Ј. Ковачем био је овако:

Ове године 10. маја изабран је Стеван гроф Таса за предједника угарског сабора. За вријеме лабора алан четрдесетостанке странке, опозициони посланик Ј. Ковач, залетно се на изборну кутију, да је сруши, али га испријечише. Ради тога је Ковач од стране предједничтва искључен са неколико сједница. Он је пријетио да се тој одлуци неће повиновати и да ће силом ући у салу. У толико су настали преговори између опозиције и владе и по молби стране Ковач се примирно, па чак и отишао из Пеште. Али чим су се преговори прекинули а споразум није постигнут, он се вратио. У то је Таса 22. маја изио изненада у сабору рјешавале о војним реформама, кад је дошло до бурног протеста опозиције, те је и полиција у саборници морала да погредује. Маја 23. и 24. полиција је опозицију избацила чак и насилно из саборнице. То се десило и 25. маја, кад је Ковач испалио на предједничку трибину неколико хитаца, не погодивши никога, а потом је за себе пуцао и на глави задобивши рану. Због тога је био стављен под суд и у притвор, али ето сад је ослобођен одговорности, јер су вјештаци пронашли да је био у поремећеном стању духа.

Тако у Пешти, а ето у Загребу! Јукића спремају на вјештача, а Ковача пуштају на слободу.

Поглед по свијету

Аустријска влада и парламенат

Неки немачки листови јавили су да ће аустријска влада грофа Штирца одступити и да ће се образовати нова парламентарна влада. Сад из Беча те гласове побијају. Веде кабинет грофа Штирца неће, по вјештацима с упућене стране, одступити, него ће и у јесенском засједњу парламента водити правање политике.

Судећи по националности у свим странкама београдског парламента, прва ће му задата бити у јесенском засједњу пројекта конституције Србије су били највиши протиници те пројекта немачки посланици, док сада баш они то живо траже. Ниједни су прије у влади и у највишој пројекти по-словника извршених побијега за свој народ и за слободу парламентарне дјелатности. Сада увијају да је садашњи посланици управо њима на уштрб. Зато се сада воде између појединих странака преговори, како би се већ почетком будућег засеја дана питање о дефинитивној пројекти по-словника учинило што актуелније и ставило евентуално на дневни ред одмах након законског предлога о оснивању државних и земаљских финансија.

Посјета Поанкареа у Петрограду

Рускоје Слово јавља из Париза да ће приликом садњашње посјете француског министра предједника у Петрограду бити расправљана у главном ова питања:

И невину крп браће нам много проди
Нападајућ кршном, мучки, изненада.

Тријети су Петрогори и Бутали,
Али кад је прерушила дара мјеру,
Витезови нападнути, изазвали
Показане ко су, шта су мреком злијеру.

Око Таре поклич бруји на сие стране,
Морачани и Ровчани, желим крши,
Га границу похитали да је браше,
Међу собом погоне се ко ће прил.

Похитали млади, стари да се свете; —
На граници шавци стоји с тврдавама,
И у њима затворене злије чете
Крвавога бољашина и шизама.

Шавчеви се овајају са преима,
Ми смо стари негда тако ратовали —
Ха, шавријел, бего моја, и думашама!
За поштење ко ће живот да зажапа?

Вукалица таво рече, сабаја ешу,
И шавријел старац крочи право шавцу,
Примјер дивни зашо је омадину
Те јуначки шавчоване храбром старцу.

Као младић старан иде на душмана,
А са њиме пошепта војска јури,
Али, још, уред борбе и мегдана
Клоцу, паде мртви толе ор о сур.

Као херој, ва' родољуб живот дде
Да га слави слободна му домовина,
И на дјела јуначка му, што имаде,
Узимаће примјер наша омаднина. —

1. Рениција руско-француске војне конвенције уз особити облар на провјерене прилике и поне долокације чета у Пчмачкој, која је уз руску границу основала два нова војна кора.

2. Перфекционирање руско-француске мрваричке конвенције као башти саставни дн војне конвенције склопене између обнију држава.

3. Утапачење једног кигајског зјма уз заштиту француских и руских интереса на Балском Истоку.

4. Довршене талијано-турског рата обларом на лоне пошљедице његове за општу политичку ситуацију.

5. Парада авио-локих желишница.

6. Ситуација на Балкану са особитим обларом на догађаје у Турској.

Ове информације руског листа потврђује и париски „Temps“.

Арбанаски захтјеви

Вође Арбанаса прелани су Ибрахим паша мезорандум, који садржава 12 тачака. У томе мезорандуму Арбанаси су изјавили и формулисали своје захтјеви, те ће при њима и на даље остати.

1. да се побирање и вријеривање данка и пореза као и организација финансије управе, удесе према приликама, које владају у Арбанији;
2. да се само у румелиским провинцијама заведе војна дужност, изузев у случају рата, гдје би еши Арбанаси шили и у друге дјелове царства;
3. да се именују способни и поштепи чиновници, који познају арбанаски језик;
4. да се осудују пољопривредне школе;
5. да се повећа број завода за наставу и цркву;
6. да се у школама поучава више језика;
7. да се изведе путови и желишнице, да би се тим подига трговиња;
8. да им се да апсолутна слобода, да праве приватне школе;
9. да им се дозволи организација пахија;
10. да се Сауд пашин кабинет позове на одговорност;
11. да се прогласи генерала амнестија;
12. да се поврати одузето оружје.

Арбанаски устанак

— Од наших нарочитих дописника —

Плавница, 25. јула

Од прошлог устанка, од када су се Малисори повратили својим онаљеним и онуштошеним кућаштима, од када су остали без свих животних намирница и средстава, од кад су почели из турског чиновништва примати обећања (жалосни) тачни, те између онуштошених зидина издржавати себе и своју невин, од кад су почели код свих могућих обећања стаиовати у великим и великим неокривеним зидинама, изложени и дану и ноћу свим могућим непогодама, — од тога времена па до сад ко може да рече, а камо да до-каже да су Малисори ма икаквог и најмањег испладо учинили. Не, то не може казати нико, него су мирно и тријељиво очекивали да им се испуне обећања и продуже мирно живљење, док међутим нијесу ни предали својим мирно, али икакво су били ишкел живи. Мирно су долазили и од велике из паронци, свршавали своје домаће ствари а да икога и мрко погледају и то је све тако трајало до 13. о. м. и тог дана Кефе се тушким балијама, на и мање ни више него по-купне будућ низама и отпуду у потреру за хитским војводом Ђон Дедом, који се мирно са још едним другом враћао с назара кући. Мило изван варонци стину их и убију. Зашто? Из голе објести, само да их није. Пошто су их убили, врагони

ВУКАЛИЦА ДРАШКОВИЋ

— Мићун М. Павићевић —

У часе ове пуње тајног врења
У души мојој ја осјећам врежа.
Мисама на дане паше Васкересеца,
На поки подвигу, на Велико Дјело.

И кад год пушка са Мојковица кресне,
И жар се проесе вијетнем Јанора:
Мене се чини да сам Балкан тресе
Пред војском, која сплизи са гора.

Оно су часе весела и жуди
Кад Шеме моје у кри, отај гресе;
Док крив мјесец излазиша блузи
У мене срце за побједом чеже.

И Вукалица под теретом дана
Полеће србном раздрасена рина,
Са турских вула кугла уејана
Разрије груди Зенковица сина.....

СПОМЕН НА ЦРНУ ГОРУ

— Олга Кернић-Пелеш —

Пред дворима златан соко,
Око њега сви тићи
Црногорски соколци,
И савили вито коло
Виловити наоколо,
На се дигло и коло и соко
Плаву небу високо, високо,
Пуне груди живе ватре
Нога ногу све да сатре,
На с' раздијеже са далека
Снажне вјесме слава река.

И одјекује дубово, дубово у српским гру-
дима, а на очи навукала се магла свете сузе

су се у варош, гдје су добијали аферме и чинили шемлук, не знајући да је први плотун испашен на војводу и друга му одекнуо од Проклетија к површи, уз-дрмао седам малисоријских гора и позвао Малисори на освету.

Још, што се каже, нијесу од Кефа ни починули, а маргинке осветнице по-чеше да сикну чак од Селме до Фраке не дајући им нишде ока отворити.

Управо од 14. о. м., па до данас, по-вели су Малисори крваву и непрекидну борбу, која је до сада при сваком суд-дару свршена поразом царског аскера.

18. о. м. под Хум дошле су биле три лађе аскера да појачају Дечни и Тузе. У толико су били срећни што су их Качаци доцкан опалили т. ј. пошто су се искр-пали и одбили се од пристана, али ипак их нијесу пустили цаба. Одмах из тога т. ј. 21. о. м. поново је упућено из Ска-дра, како се чује, 14 лађа аскера, али чим су били приступили пристаништу да се извезу, нападну их качаци још у лађама и отвори се међу њима крвава бој. Са стране качака поинули су петина а од стране аскера чисто се не зна, али се рачуна сигурно да их је велики број уби-љено, тим више што се за вријеме самога боја скоро пола лађа повратило за Скадар, а остатак, чим се смрачно, от-путовао је за њима, не могавши ни јед-ног аскера искрцати.

Велики страх је овладао турским ста-новништвом; фамилије из: Ладана, Врања, Милеша, Рогама и Диноше све су пре-бачене и странане у Шипчаник. Варош Тузи увијек је затворена и само што не виде да им је ватра обухватила куће. Ди-ноша је онуштошена и онаљена. То су качаци урадили стога што су их Дино-шани како првог устанка, тако и онога преварни, обећавајући им да ће ступити с њима у заједницу, док су их међутим нападнали са аскерима.

Све главније познице у рукама су у-стани. Фортице, села, шанчаве, све су то устани онколили и нападају их сваки дан не дајући ни никак мира, а десетку-јући их при сваком сукобу.

Још од 14. о. м. па до данас, сами Бог зна колико је убијено и ранено ни-зама, а да мора бити баш велики број најбољих нам је свиједок свакодневни до-лазак на будуке заробљених низама, ве-лика количина маузерка и мушашке, као и топови. Царски аскер је скоро суд у затвору и онкољен, патролисање између утврђена већином врше војници хриш-ћани. Бива, и ако их побједу устанци, ка-дурн су, па не мари — ето и то Турци раде, али им је већ и одзвонило бар на ове крајеве, те изгледа: „Није им сврдао у главу, него им је занета дошао кismet“.

Погорица, 26. јула

Као што сам рекао у прошлом допису, да се предвиђа свеишти устанак у Ма-лесори, тако је и било. Устанак је букнуо и данас је у највећем жеку. Уз Клименте и Хоте устали су и Кастрати, Шкрељи, Грудн и Шљани. Постоји дакле данас борбена линија од Скадра на Бојани па ето до Плава и Гусева. Боре се Мали-сори кршше Арбаније, да стресе тијински тарам с врата, да се ослободе тешких окова, да стеку своју слободу, своју не-зависност. Борбе су очајне. Топови и мотраљери вазиобају, које животе арба-

ланоса и љубави! Било је то у очи Петров-дана, кад сам први пут ногом стапа на оно кршино, светом, братевој крви писано стијење, на ону свету, српском крваву натопљену гру-ду, што се отимље камену тврду, да родом роди, и да храни мили, испашени народ!

Како ми је било, кад се поух по вију-гастим ребрима Довшена, уз вредне вогорске стране, и добох до границе окарне, поносе Српске Шипарте, Кољено ми покочину — у-ста се притишну, да црпашају вјешни тај, камени, кршино споменик јуначке славе; свету, измучену, прошаћену, прослањену, јуначку Црну Гору.

О дивна земљо!

Це дивотом природног рода и порода,
спроста си, каменита, сиромашна, али си див-на докиљалајем својим; дивна својом снагом,
својим пријетором, својим јунаштвам, својом историјом, својим јуначима — својим мај-кама и својим женама.

Бог те благослови!

Кад сам лијежим, модерним путем јурила
вршом и врлету, читала сам на сваком ка-
мену убављену по воју јуначку збоду, мо-
гдала сам камене и продола, кроз која су
јуначка тачега звиздала, српска крв текла,
а душманска трупама се котрљала,
Мушеничка земљо!

Прозависно голем кршном, тврди камен до
камена — а травице и зелена дуба садом од

ПОДЛИСТАК

ВУКАЛИЦА Ш. ДРАШКОВИЋ

— Љуб. А. Булатовић —

I.

Кад пуцаше тои и пушка на сие стране
Кад потовом тецираше крвава врепа,
Тада кроз све злије борбе и мегдане
Он бијаше међ првима срца сјејела.

У јуначком гласу рођен јуначк крш,
Са хавијаром това је себи славу
И спомен је оставио неумрли,
Те ће дуго гласар причат' о том јану.

Међу првим свуда бјеше на разбоју,
Дивајући примјер право родољубља,
Домовину љубио је жарко своју;
Слобода му највештаја бјеше љубља.

Вукалицом горило се племе моје,
Јер му уред дивао је врхом мача,
Жртвовао је готов био он сие своје
У борбама против српског угнетала.

Гдје се људска крвца мила за слободу,
Гдје је био ни он своје не жаљаше;
Али ипак сачува га Била роду,
Те се витез на лаворима одмараше. —

II.

На граници довошше душман хови
Почео је силан, бјесан да напада

паских убојника, пејач се касати, мајке паричу, деца пиште и све то не сирјечава храбре Матијоре, већ јуре напријед, освјетљају на јуриш важне позиције, животи се драгоцијени не жале. И поред свих опасности, ужаса и трзавца од стране парских вилева, Арбанаси ипак показују добродушност, давајући пример хришћанске љубави, а при предању аскера или при заробљивању истих. Наследном тош заробљеном или преданом вилезу не учинише Арбанаси ништа, напротив све су пуштали на слободу, одностно давали су им могућности, да се поново снадбјени оружјем и муницијом у Тузи, опробају с њима.

На Илиндан у 4 сата после подне дигли су се и Кастрати на оружје нападнувши одмах на положај Суку Москету, на коме се налазио један батаљон вилева. Стогину су овде заробили вилева, већи број побили и извањивали, а сами изгубили 15 мртвих и рањених. Ипак, поред јавих утврђења на Суку Москети, вети нијесу могли још освојити. Истог дана Хоту су напали на положај Матру и на јуриш је освојили, заробивши 50 вилева. И Кастрати и Хоту заробљенике су одмах пустили на слободу. Како међу овима има и хришћана, то они бјеже у нашу границу, а сви се мухамеданци враћају поново у Тузи, наоружавају и настављају борбу са овима, који су им једном живог опростили.

На 21. о м. проведен је дан доста мирно на цијелој борбеној линији, са омањим преуцавањем и ријетким топовским одјеком.

Рано у недјељу на 22. ов. м. латили су се оружја и Груды. Први им је напад био на пикаљску кулу. Ова је кула скоро сарађена и јаким бедемом опасана, а са утврђеним шанчевима око исте. После очајничке борбе од 4 и по сата пикаљска је кула пала у руке грудских соколова. Кад су вилеви напустили ову кулу, дали су се у бјегство пут Диноше. Арбанаси су помањом јуришу у потјеру и са једне стране осули на њих проуцку налбу, испред које су аскери надали као зечеви и контролирали се на ниже. Безброј мртвих и рањених на диношка кола пренијели су по мраку преко Диноше покрај карауле на ржовињком мосту у Тузи. Цио овај приказ изванредно се посматрао са наше границе.

Тек што је зора свитала на 23. т. м. ударили су Груды на Диношу, која је у непосредној близини наше границе и на јуриш је тачно у 10 сати прије подне освојили. Одмах их заузеђу Диноше Груды су је предали ватри. Старо и младо, мушко и женско, мало и велико, све је било изашло у том моменту из Подгорице, на Побређе и Темовско поље, да посматрају овај приказ. Западниви Диношу, Груды су ударили на позиције, које се налазе на Планиници до Дечића. Све су положаје заузели устани, изузевши једног који има врло јака утврђења. Овај се положај и данас налази у вилевским рукама. При нападу на Диношу и Планиницу погинули су 6 усташа и 8 их се ранило. Од башибозука турскога, који живе у Диноше, Милешу и објектним местима, погинуло је тачно 41, који су на колима пренесени у Тузи и ту сакраћени. Мртвцем и рањеним вилевима не зна се броја. Истог дана аскерима, који се налазе у Кастратима, на

положају Суку Москети дошло је у помоћ 500 башибозука из Скадра. Кастрати, омањивши њихов долазак, позвали су Шкреље у помоћ и заузели с њима згодне положаје, те из заседе, као вјерна пашчад, кидисали на њих, половињу срушили на брзо; пољани, направивши читави лав, а половињу грдиу натраг повратили. После ове кастратске борбе одмах су се дигли и Шаљани на оружје, а у помоћ Кастратима. 24. ов. м. било је омање преуцавање од стране Груды и Кастрата са вилевима.

У сриједу на 25.ог вршили су Хоту напад на Буковић, на ком се налази 400 вилева са 2 тона. Буковић је једна од најважнијих позиција на цијелој досадањој борбеној линији. Буковић је има два дана од стране усташа опсеђен и тако низамима индукта помоћи стићи не може, те се устани надају да ће помањкањем воде приморати аскере на предају. Предатом Буковића устани би се дочекали и тонова, а како међу њима има војника који су били у артиљерији, Дечић би одмах пао после малог отпора, а надом Дечића пали би одмах и Тузи са Шипчаником. После тога да ли би устани ишли напријед за крст часни, вјеру и слободу, идемо да видимо.

М. В.

Мисли

Многи више полажу на спољашност руке, која њима влада, него на њу саму.

Добри односи многих људи више подсећају на трговину него на пријатељство.

Кад би се многи видјели онако како их други виде, не би штрчали, него би се скрили у мишију рупу.

Незнање је душевна слепотиња, а глувост је кад се она не види.

Ипат — то је оружје, којим са многи служе, да би погодили — себе.

Кад ти је пад неминуван, гледај бар да се не стрмоглавиши с висине: што је положај, који незаслужно заузимаш, виши, у толико је пад већи и удар јачи.

Валси

Српство

Оправка Н. Позоришта у Биограду. Овога лjeta имаће се извршити оправка Н. Позоришта у Биограду. Задњи дио позоришне зграде, на коме је позоришна раније је био довршен и потпуно преправљен и сада је имала да се изврши преправка предњег дијела, али се од та одуцало и тај рад је остављен да се изведе до њедеље. Позоришна сезона према томе почиње 20. августа. Прва представа биће „Народни посланик“ од Б. Нушића.

Шеф самосталне странке. Из Биограда јављају, да ће за шефа самосталне радикалне странке у Србији опет доћи Љ. Стојановић, пошто је досадањи привремени шеф Љ. Давидовић преоптерећен пословима у општини биоградској, којој је председник.

Суспензија српске аутономије. Пошто је управа имања српско-православне

*

Свају јутро Претров-дана, Грану сунце и обајеја и срца и лица! Тог весела, прене, кошевља! Барјаци се вију, звона звоне, свецу призивају. Народ капча и свеча цјелива и моли се Богу великоме! Сав град букти од срђе и весела. — А кад војска у свечаној одори, све храбриши свии соколови, у-ијежбана, глазом праћена, кроз улице прође, да поздраву Краља Господара, сав се народ око ње еклатно и сва срца и сва гласа у један се ватрен поклик сложисе: да Бог живи Краља Господара! А сједи Краљ, достојанствен стајом и господством, зажарених образа и очинским објехом на лицу уз сјајну своју породицу — одграваља и поздравља свој мили народ.

А Краљица, чедна и дична, опим својим анбелеким ликом, дивним оком а благим погледом благосиља и Богу се моли. Кад ју гледаш сва ти душа стирјени, и чини се, да јој чујеш шапат, како моли, како љуби, како је пропатила и за срећу евој груде свете свог народа и народа драгог.

Племенита крви и породе, дивна жена, још срчлија мајко!

Тешко се било срцу отргнути, од те славе и жива заноса.

Али ме вукала дужност, светотога завјета под острошом стијеном, морало се с Петњем растати.

цркве прешла и руке патријарха, отказао је патријарха Богдановић у свим српским пошаним заводима депоновале повчане улоге, те ће по свој прилици читаву готову имовину црквену уложити у државне занире, односно крунску ренту.

Српска учитељска школа у Пакрацу. Из извешћа српске учитељске школе у Пакрацу за школску годину 1911. и 1912. види се да је концем школске године било у сва четири разреда свега 59 приправника, односно приправница и то 58 православних и 1 римокатолик. Најмлађи приправник, односно приправница, навршио је 15. годину, а најстарији 24. По завичају било је из Хрватске 11, Словеније 26, Босне и Херцеговине 11, Србије 1, Црне Горе 1 (Петар Перуновић, познати наш гуслар из Прјешивана). По занимању родитеља билаше синова трговаца и занатлија 16, чиновника 4, свештеника 10, учитеља и професора 6, ратара 18. По напретку с одликом 3, првим редом 47, с дозволом за поправак 8, неиспитаних 1. У заводу предавало је 7 наставника. Здравствено стање ученика било је током школске године повољно.

Босна без сабора. Из Беча јављају, да тамо ради на томе, да се рад сабора Босне и Херцеговине обустави и да се овим земљама и без сабора управља, ако босанске странке не буду пристале на захтјеве министра Биллиског.

Словенство

Комесаријат у Хрватској. Предсједник угарске владе Лукач у разговору с једним немачким новинаром изјавио је, да не може да каже кад ће да престане комесаријат у Хрватској и Словенији, али је изјавио, да ће се ускоро успоставити уставно стање.

Словенска срамота. „Народни Листи“ изнесе како је прашко варошко вијеће уочи свесловенског слега послало петроградског универзитета за његову библиотеку на чешком језику штампано саопштење о Прагу, а да се библиотека петроградског универзитета на том поклону захвалила писмом на *немачком* језику. „Народни Листи“ тај поступак назива у словенском срамотом.

Споменик Ивану Мажурању у Новом. Како из Новог у Хрватској јављају, потакнута је ондје мисао, да се подигне споменик највећем хрватском pjesнику, Ивану Мажурању, бану народном, који је био родом Новланци. У ту сврху имао би се образовати одбор, који ће купити приносе по Хрватској и код америчких Хрвата.

Питање о глагољци. Питање о глагољци опет се појавило. Пише се о њему у некојим српско-хрватским и страним новинама. У Задар се најиме дошао у посету надбискупу и дру Пулишићу таритски надбискуп Чешини, давши пријатељ задарског надбискупа. Чешини прије дошао само зато, да види свога пријатеља, него — као што се говори — да се у име панино посаветује ради употребе старословенскога језика и да мијење далматинског митрополита Светој Стојци саопшти. Познато је да је одредба садашњег панае ради употребе глагољнице озловољила хрватско католичко становништво у далматинским бискупствама тако, да су се и бискупи римској одредби били успротивили.

Пројурисмо брда и додоље. Указа се Скадарско језеро, као сјајно, ермали огледало. Пошкоче дуби из врати, указа се бујнија природа и равница плодне Подгорице. Омањено дрње и камена, као да се гдједе и раше раскриљује, са којим се крива осушила — на нам прича бојеве и јаде. Сваки камен своју причу знаде: Приа ријека прње жалосије, још ни данас спирала се није, од крвавих недавних бојева. Колико је крви у њу текло, колико је суза изапрала и не била мутна, тугалива и првом ријеком прозвана.

Указа се и острошка стијена, света тирња вјере и спасења. — К њој се возим у њу гледајући а душом ти срци пролазе од заноса и светог удивљена. Ко ли дике светог дученика на то стијене Богу под облаке, ако није сама божја свата. Кад стигосмо муким пошкочено! Света стијено Богом одабрана, скромна јеси, да скромније на свијету није, а јеси и величанствена у природи дивљом величају, да те опет такве наћи није. Куд се поше, свече угодниче? Богу ближе а пејери даље, ко вјерује, тај знавоком преће, да с' надије жива врата твога, да с' наљуби прне стјене твоје. Пристисмо, пошкочисмо се, пријеливасмо, овајасмо што је за вајане било, замолисмо што замолиши имадосмо, окријисмо се храпом свете вјере, крвљу и гилетом Христовијем, и пошкоче вући с' надом и ујерењем да ће могаће бити услитиене, наше жеље испуњене, наша вјера окријепљена.

Кратке вијести

Русија о Дарданелама. Из дипломатских кругова разнесена је вијест, да Русија није напустила питања о праву, да везина црноморска флота кроз дарданеле слободно пролази. Изгледа, да ће Русија наскоро ово питање изнијети. Говори се и то, да су обадвије везине пријатељске државе, Енглеска и Француска, споразумне са овим захтјевом.

Пут францускога министра. Француски министар предсједник отпутовао је у Русију. Овоме путу приписује се велика важност и зато га сви политички кругови потанко претресују. О сврси пута вагања се ово и оно према томе, како је пристатама појединих држава и савеза повољније. Једна вијест о јавности путовања истиче се особито у свјетости и њој се много вјерује. Говори се најиме, да је прије састанка рукога цара с немачким у Балтичком Порту уговорено између руске и француске владе, да се Русија неће упуштати ниском у обвезне погодбе без знања Француске. Тај уговор склопљен је само на три месеца дана, па би се морао сада продужити. У то име отпутовао је француски министар предсједник Поанкаре у Петроград, да у име републике с Русијом уговара.

Папини мемоари. Ватикански дописник миланског листа „Perseveranza“ јавља, да је папа недавно почео шпати успомене из свога живота. До сада је готово већ неколико стотина страних. Мемори нијесу писани за јавност, већ ће се хранити у ватиканском архиву, гдје ће лежати ваљда стотине година прије него јавност штогод из њих сазна.

Поплава у сјеверној Италији. Ушљед непрестаних огромних киша пријети Италији, као што јављају из Милана, катастрофална поплава. Многи се предели налазе већ под водом. Штета у пограничним крајевима је врло велика. Велика и набујала вода одијела је више мостова.

Пут руских министара. „Berliner Tagblatt“ дознаје из Петрограда, да ће по свој прилици осим министара спољних послова почетком септембра стићи у Берлин и министар-предсједник Коконцев, па ће оборица конференцијом с немачким државницима. Оба министра поћи ће у исту сврху из Берлина у Париз.

Стање винограда у Аустрији. Ушљед многих киша појавила се у виноградима врло јака пероноспора и ондиум тако, да је данас стање винограда, особито у сјеверним странама, много горе, него прије месец дана. У Доњој Аустрији и у Моравској биће берба знатно слабија него обично. У горњој и доњој Штајерској и на кварнерским отоцима нема болести у тако јакој мјери. Далмација, Тирол и Горна имаће нормалну годину.

Сазонов у Лондону. Сада се коначно углавило, да ће се руски министар спољних послова, Сазонов, 7. септембра пуштити у Лондон, гдје ће конференцијом с енглеским државницима о међународном положају, а напоје о питањима, што се тичу Енглеске и Русије. За вриеме боравка Сазонова у Лондону установиће се такођер појединости за посету енглескога краља Буре у Петрограду. Сазонов путује у Лондон преко Париза.

Ко те види, света стијено, заборањити те неће. А и теби, часи ове Јонтије, лишиће горе наше, свие криве Херцеговине, достојни свечев тумачу, велика хвала на ријечима вјере и дјелом хришћанске љубави. Срстан и благословен био стијени а и она теби, за воју си прикловио умну главу твоју и велико срце пуно осјећаја за народ свој.

Вратисмо се сретне и веселе. Огледамо Давидов-град, жив, пов, дуп свате и вјере у свој будући културни и економски развитац, и кречуемо новим путем кроз плодну Челошину, родне краје пошкоче Краљице и поезије дивне породице, што је прва дећ пријела била.

И пошкоче опет под Петњу старе, а отаде ниш котореке стране. Слизала сам прјеску ијевајући, топли прјеску болна опростана, пуно заноса и осјећаја што је сама на уста па варала.

Ијевала сам, а сузе су текле низ образе, сузе љубави и заноса, што их у ове ретке посвећујем теби, мило муштровано, свата земло, дична Шцарто, пошкоче Бароце, пошкоче Српства, брањителко часно крва и слободе алатице.

Бог те благословио.

жеље ондје-ондје виђаш. И стигосмо до Петуша града, ту нијем камен јасно проговара!

Прича причу соколова гвезда!

Ту се рађали, у голу камену, јунаци, то-снодари силни, а из камена сјајну — златну круну, краљевску круну — јуначким срцем, орловским погледом, дивеким разумом и вјештачком руком пеклесали, својој земљи и своме народу!

Дични роде и породе!

А кад стигосмо под Петине старо славом а младо културом: јер је било и крв пролијевало кад је заинад у раскоши живот проводно. О Петине пошкоче пне — на врхунцу пошкоче горе! А када се коло заиграло, пред дворима драга Господара, Господара пошкоче Краља, која је своју сјајну круну пригнуо и по старом своме обичају у свој народ зашао. Нагнуо народ са све стране, скушио се пред бијеле дворе, упрво очи у њих као у сунце. Повело се вилавито коло, зачипла се прјеском и љубави, и води га свии соколићу, красан јунак и краљевине крви, млаван добом, али дозрно умом: свога бабе слика и прилика. Красан витез! Иада рода свога, Бог те чувао краљу и нараду!

Игра коло, заиграли срца, па се и моје старо разиграло. Како не би кад те гледам дивно Српство у правој колијеници, старе срђе, старих обичаја.

Сретна земло!

Дневник

Парастос Књазу Данилу. Данас у 11 сати прије подне био је у манастирској цркви парастос блаженопочившем Књазу Данилу, на коме је присуствовао Његово Величанство Краљ, Његово Краљ. Височанство Краљ. Височанства Књагинице Ксенија и Вјера, као и Краљевска Влада и државни великодостојници.

Аудијенција. Његово Величанство Краљ Господар благозволио је примити у аудијенцију г. Ивана Михаиловића Шербакова, професора Императорско-Александровске Гимназије у Кијеву, који је од стране професорског савјета поменуте гимназије послан да преда Његовом Величанству три свеске јубиларног издања исте гимназије у врло скупом повезу израђене, и у исто вријеме да изрази од стране цијелог савјета дубоку захвалност Његовом Величанству на Његовој високој честитици приликом јубиларних свечаности исте Гимназије.

Професорски савјет поменуте Гимназије послао је по три примјерка поменутог издања и Његовом Краљевском Височанству Престолонаследнику Данилу и г. Јовану Пламенцу, министру унутрашњих дјела и заступнику министра просвјете и црквених послова.

Била у кинематографу. Њено Краљ. Височанство Књагиница Милица посетила је синоћ кинематографску представу, која се у Зетском Дому изводила пред одличном публиком.

Отпутовао. Г. др. Михаило Гавриловић, посланик Краљевине Србије, отпутовао је до Зеленике, гдје је повео своју породицу на петнаестодневни боравак, одакле ће г-ђа са дјецом отпутовати у Биоград, док ће се он још у овај петак повратити на Цетиње.

Избор на Цетињу. У недјељу је вршен на Цетињу избор посланика. Једини кандидат је био г. Јован С. Пламенац, министар унутрашњих дјела и сви гласачи, који су били дошли, гласали су за њега. По вршеном избору, бирачки одбор, а с њиме и већи број гласача, пошао је да г. Пламенцу преда посланичко пуномоћство. Том приликом бирачи су новом свом посланику приредили овације пред његовим станом, нашта се г. Пламенац тошћо захвално и том приликом држао лијеп и језгровит говор, у коме је изнио свој и својих другова програм о њиховом раду и као министара и као посланика. Говор овај учинио је на присутне лијеп и јак утисак, те су свог новог посланика бурно поздравили и пјевајући пошли кроз пријестоничке улице.

Нови турски посланик. Други секретар орданањег отоманског посланства А. З. Цевдет беј постављен је за жеранга, док не буде нови посланик одређен, чије ће се наименовање извршити још ових дана. Тако се г. Алфред Рустем беј неће на Цетиње ни враћати.

Нова књига о Црној Гори. Г. Камилу Морган написао је једну

лијепу књигу о Црној Гори, којом је и овом приликом засвједочио своју љубав према нашој земљи. Издање ове књиге је веома луксузно и по спољашности и по садржини чини лијеп утисак. У њој је г. Морган изнио свој пут по Црној Гори, који је учинио прошле године. Књигу краси петнаест лијепих слика, а у њој се говори о путу пишчеву од Котора до Цетиња, о Цетињу, лову у Црној Гори, о лову на Црнојевића Ријеци, коју писац назива црногорском Мисисипом, бисер из Црне Горе и т. д. Књига је изашла у издању Für's Jagdschloss-a у Бечу и књижаре А. Рајнвалд на Цетињу. Износи око 9 штампаних табака, а цијена јој је 5 перпера.

Нови пароброди „Унгаро-Кроате“. Угарско-хрватско паробродарско друштво саградиће доскор још три нова пароброда. Осим тога ће се саградити пароброд за Патрас, који ће се звати „Шпарга“. Један ће пароброд бити брзи са два вијка, те ће пловити за Далмацију брзином од 18 миља на сат. „Панонија“, која је до сада пловила по Далмацији, биће употребљена за пругу Ријека-Анкона. Као што се види, ово друштво све више напредује и све се више шири на Адрији, а важи као солидно и добро друштво.

Браћа Чеси. Путници са стране још једнако похађају нашу земљу, долазећи махом преко Котора. Има их са свих страна, разних народности, али пошљедњих дана упало је у очи како је био знатан број браће Чеха, и мушких и женских. Међу њима је било и врло угледних људи, као год и оних, који сваке године нашу земљу походе. Исто тако био је и г. Франт Непил, дописник чешког народног листа „Venkov“, који је на крајњи боравак отпутовао у Подгорицу, да се упозна са арбанаским покретом.

Гарибалдијевци пред судом. На позив талијанског генерала Гарибалдија, да се саберу добровољци из талијанских земаља за помоћ усталим Арбанасима лањске године, упутило се тада и из Пуље неколико младића, да потпомогну својим „јунаштвом“ Арбанасе у борби с Турцима. Ну несрећа је хтјела, да ти јуначки младићи, једва дошавши у близини границе, са бријегом на далеку опазе неколико турских војника и усташа Малисора, и како је баци пуцао вјетар са арбанских страна, допрло је до њихових носова мирис барута, који им је тако засмрдио, да дадоше погама вјетра и повратили се са јуначког бојишта на планидовање по порторати у Пуљу. Ради тог јуначког подвига позвао их је државни тужилац на ред и проиле недјеље одржавала се противу њих у Ровињу расправа, на којој су били ријешени — јер нијесу убили ни једног турског војника с разлога што нијесу ниједног видјели а ни пушке имали у руци — и што нијесу ти гарибалдинци ни знали један за другога, како су сами признавали на расправи. Лијено друштво!

Забилешке

Дописи из Црне Горе
У српско-хрватској штампи омет су се почели да изјављују дописи из Црне Горе, у којима се тражилају такве глупости, да се још на први поглед може видјети, да Црну Гору нијесу ни видјели. О тим и таквим тобожњим дописима ми смо имали и раније прилике да говоримо и да јасно покажемо како се они кују по разним редакцијама и само да би били веће сензације означују се како су писани у Црној Гори.

Један од тих дописа из Црне Горе дошо је и познати хрватски лист „Pokret“. У њему се износи разговор, који је тобож водио некакав учитељски приправник сада стипендиста, а који за себе вели да му је отац погинуо на Вучјем Дољу.

Исторски је факт да је битка на Вучјем Дољу била г. 1878. „По томе, да му је био и дан живота кад му је отац умро, тај учитељски приправник имао би данас 37 година!“ Лијено на то „Naše Jedinство“ примјетљује, додајући: „Заста види се, да „Pokret“ прима изворне дописе.“ Благо нама са таквим поштеном штампом!

Наши национални пионери
У српској штампи има много листова, који се по својој садржини и по писању не могу назвати српски, а све им је српско обилежје то, што излазе на српском језику и што су намијењени српској читалачкој публици. Од њих Срби никакве користи немају и само су од велике штете по Србе и по српске народне ствари.

На ипак ти жалосни српски листови најрадије се размећу својим патриотизмом и с правом говоре у име поштене и честите српске јавности! Међу тим жалосним српским листовима налази се и биоградска „Трибуна“, која је само по зду код нас позната, јер са ријетким задовољством доноси све што је уперено против наше земље и свега што је у њој добро и честито, обмалујући своје читаоце како све те вијести из Црне Горе добија из прве руке т. ј. да се то јавља из Црне Горе.

Сад је и сарајевска „Српска Ријеч“ проговорила о писању тога жалосног српског листа. Она износи како „Трибуна“ доноси тобожње дописе из Босне, али да ти дописи нијесу из Босне и да не потичу на од кога дописника из те српске земље, него да их сама редакција тога листа сирава по — „Пестер Лојду“!

То откриће „Српске Ријечи“ и ако није ново, ипак је значајно. Ми смо још раније у безброј прилика износили и доказивали како се у многим листовима, на и у „Трибуни“, кују у самим њиховим редакцијама разни дописи о нашој земљи, а овамо се износи да су из Црне Горе, са Цетиња, из Подгорице, Никшића и т. д.

Ево сад згодне прилике да се свако увјери како тај жалосни српски лист долази до дописа из разних крајева Српства.

Већ што се тиче садржине тих тобожњих дописа из Босне довољно је кад се рече, да се кују — по „Пестер Лојду“!

Биоградске стенице
Новосадско „Српство“ устаје у одбрану прилика у аутономији поводом писања једног биоградског листа о томе. Према томе испада оно је решотливо. Писца тих испида назива клот стеница! И онда овако закључује:
— Ми бемо, бога ми, још сванути дочекати од биоградске мањугарије, али кад дара преврши мјеру, и кад ми почнемо бојкот против оних, који овај народ у ступишма својих новина вријешају, онда ће та небраћа видјети, како ће им исплати *маршишка* политика међу Србима у овим крајевима. Од тих стеница бемо барем одбрањити овај народ, *чије прилике у Биограду изиђу исто толико колело и Турнузију*, а до чије им је партије часи стало исто толико, колико и до интереса земље, која их је родила и која их љубом храни!“

Како најбољи вјесник, види се да их добро познаје, те биоградске пошварске стенице, како их оно зове.

Преко дебелог мора

Спор Вујовића и Прља
Господине Уреднице,
Молим вас, да у вашем цијењеном листу дадете мјеста нашим приложеном издавању. Дајући их, мислимо да спријечимо рђаве пошљеднице, које би могле попући за собом писање неких наших младића, и да наше породице остану убудуће у пријатељству, као што су и раније биле.

Увјерени смо да ћете нам учинити доброту, зато вам у напред благодаримо.
Мило С. Вујовић, Марко И. Прља.
ИЗЈАВА.

Поводом нашег мога рођака Ника С. и Сава М. Прље, који су изашли у новинама, изјављујем ово:

Момчад млада, неiskusна, у неискани су отишли даље, него се требало. Ја мислим да су још толико млади и неiskusни — ма да верујем, да ће бити и добри и поштени људи — да ни своје куће не познају колико би разлог било, а још мање да могу давати суд о другима. Зато се и могло десити да се на срне на

породице, које до сад није имао разлога штити је ико срамотно.

О нашем мога рођака изјављујем, да је неупутно рекао оно што је казао против куће Прљине. Тако исто захтијевам, да и Прље признају, а и они и други Срби да знају, да о нашој породици до сад није могао ни они, ни ти нико други ма што рђаво написати.

О Вују Раичеву, кога има породица Вујовића, и Вуку Раичеву, кога такође има породица Прљина, ми овамо нећемо ријешити. То остављамо нека ријеше паметнији и бољи, каквих има у оба браства. Тада ће и остати за сваког оно, што је и било његово.

Сматрам за дужност захвалити браћи Србима, у Бјугу, на њиховој готовости да нас измире.

Бјуг, феб. 9. 1912.
Мило С. Вујовић.

ИЗЈАВА

У 5. броју „Народне Мисли“ у Бјугу изашао је један мали допис, којим је кућа Прљина нападнута од неких Вујовића. Затим у 6. броју „Јединственог Српства“, изашао је допис Сава М. Прље противу куће Вујовића, којим је много више нападнута породица Вујовића, него су они нанави породицу Прља. Поводом тога изјављујем ово: Ко је год прочитао овај допис против куће Вујовића, нама братске и пушке, да му не поклања нама пажњу, јер се до сад њима нема шта рђаво рећи.

Онаквим дописима не може се придати неки велики значај, јер долазе од младића још незрелих, који могу бити добри и ваљани људи. Али ипак оно што је с наше стране више ретено против Вујовића, него они за нас, братски их молимо да нам опросте.

Читалачка публика ранијем допису нека не придаје важности, а породици Вујовића нека је част, коју су ваљда послали и у Црној Гори и у Српству, као људи и јунаци.

О Вуку Раичеву и Вују Вујовићу наша ће драга браћа Вујовићи и Прље међу собом уредити.

Бјуг, феб. 9. 1912.
Марко И. Прља.

Биљежник

— У септембру ће бити сазвани неки земалски сабори у Аустро-Угарској на краће засједање, а међу њима и сабори галички и корушки.

— Нови јапански парламентар састављен је од 210 посланика владине странке, 91 опозиционара, 35 чиновника и 51 неп странка. Од ових су 178 посланика били и раније.

— У републици Харити убијен је председник Лекомте, којом приликом је владина палата динамитом дигнута у ваздух.

— Бугарени виноградарци посетили су ових дана Загреб, гдје су разгледали тамошње винограде и угледна имања, као и Божјаковину, гдје се налази угледно газдинство, па су отпутовали у Италију, а одатле ће у Француску.

— Садатњи јапански престолонаследник биће у Европи васпитан. Школоваће се у Билтеској, а затим у Паризу и Берлину.

— „Ташин“ дозвољава да ће ускоро почети редовни преговори за турско-талијански мир. Преговори ће, вели, трајати три мјесеца и за то ће вријеме бити примирје.

— „Times“ јавља, да је приликом састанка у Балтичком Пристаништу немачки државни канцелар изјавио, да Аустроја неће ништа на Балкану предузимати што би било противу Русије.

— У Осијеку се убио Александар Поповић, бивши посланик у хрватском и угарском сабору, члан српско-хрватске коалиције, болујући од неурастеније.

ОГЛАСИ
Саломон М. Алкалај
ТРСТ
Via Lazzaretto Vecchio бр. 45.
Велико складиште најбољих сваковрсних
БОЖА
и свих других припадака за обућарску радњу.
Уз најумјереније цијене. —
Наруџбине извршују се брзо и тачно.
Р. 30. бр. 45, 5.15

ЦЕНТРАЛА: ТРЕБИЊЕ (Херцеговина) **ТРАВУНИЈА** **ФИЛИЈАЛА:** ГРУЖ (Далмација)
трговачко, индустријско, отпремачко, комисијско и агентурно дионичарско друштво.
Велико складиште сваковрсног пилааног дрва: дасака, мурала, јеловог, пињевог, хрстовог, буковог, сировог и куханог. Паркета букова и хрстова.
Греда тесаних сваке димензије. Горивог дрва и енглешког каменог угљена.
на 1911. год. Све уз врло умјерене дневне цијене.
П. н. бр. 39. 25—54 Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије. Власник и одговорни уредник Ратомир Кризонапић Орлински